

Early Golf

door: Steven J.H. van Hengel

Twee opmerkingen over dit boek

Een verbetering

Sedert hoofdstuk 4 – over de in 1297 te Loenen gespeelde colf/kolf-wedstrijd – door de thans overleden Steven J.H. van Hengel (1925-1985) werd geschreven, zijn de gegevens waarop zijn stelling was gebaseerd nader onderzocht.

Tijdens dit onderzoek vonden we ook een, aan Van Hengel onbekend, document uit 1689 waarin, naast andere zaken, feesten en spelen in het algemeen te Loenen werden geregeld.

Beide onderzoeken hebben tot resultaat dat de veronderstelde vroege datum en plaats (1297, Loenen) voor een colf/kolf-wedstrijd niet ondersteund wordt door feiten. Zie: Golf Journaal, december 2002/januari 2003, p. 48-49.

Het inmiddels oudst bekende schriftelijke teken over het colf/kolf-spel in de Lage Landen vinden we terug in het boek Merlijn van Jacob van Maerlant en is te dateren in 1261*.

Een toevoeging

In 2002 is een nieuwe tekst bekend geworden die aangeeft dat colf/kolf in de Lage Landen een grote verspreiding had. De tekst komt voor in een boekje dat in 1545 werd uitgegeven door een Nederlandse schoolmeester. Het boekje werd gevonden en gepubliceerd door Heiner Gillmeister, verbonden aan de universiteit van Bonn (Duitsland).

Het is een cursus Latijn uitgaande van gehele zinnen, zoals als: *Latijn op reis*. De zinnen konden gebruikt worden in het alledaagse verkeer binnen de Latijnse School; hier waren de leerlingen namelijk verplicht onder elkaar Latijn te spreken.

Een van de hoofdstukken gaat over tijdens het kolven te voeren gesprekken. Het is getiteld *De clavis plumbatis*: Over (het spel met de met) lood verzwaarde stokken. In het boekje wordt de stok aangeduid met het Nederlandse *kolve* en het spel met *kolven*. De voorgeprogrammeerde zinnen, door leerlingen onder elkaar te gebruiken tijdens verschillende spelsituaties, laten zien dat *kolven* met vroeg *golf* te vergelijken regels had.

De tekst maakt duidelijk dat in de eerste helft van de 16^e eeuw *colf/kolf* een gewone tijdspassering in de Nederlanden was. Zie: *Encyclopaedia Britannica* 2002, trefwoord: Sports/Golf, p. 151.

Dr J. Ayolt Bongers
16 november 2007

* Gecorrigeerd en aangevuld door Do Smit, november 2016

Early Golf

by: Steven J.H. van Hengel

Two remarks concerning this book

A correction

Since chapter 4 – about the first game of *colff/kolf* being played in 1297 at Loenen – was written by the late Steven J.H. van Hengel (1925-1985), the evidence for his assumption has been analysed in detail.

Apart from this re-investigation we also found a document dated 1689, unknown to Van Hengel, in which, among other things, festivities and the playing of games in general at Loenen were regulated. From both findings it follows that the suggested early date and place (1297, Loenen) for the game of *colff/kolf* is not substantiated by facts. See: *Golf Journaal*, december 2002/januari 2003, p. 48-49. The now oldest known written sign on the *colff/kolf* game in the Low Countries can be found in the book *Merlin* by Jacob van Maerlant (1261)*.

An addition

New (since 2002) evidence for *colff/kolf* being widespread in the Low Countries is found in a printed booklet edited in 1545 by a Dutch schoolmaster and traced by Heiner Gillmeister from Bonn University (Germany).

It is a Latin course with complete sentences, some sort of *Latin for travellers*, to be used in everyday situations for schoolboys of the Latin School, who were obliged to speak Latin during school.

One of the chapters (situations) is titled *De clavis plubatis*: 'On the (game with the) leaded clubs'. In this booklet the club is called a *kolve* and playing the game: *kolven*. Sentences, used in different situations, demonstrate that *kolven* has rules comparable with those of early *golf*.

From this text it is clear that in the first half of the 16th century *colff/kolf* was an accepted and common pastime in the Netherlands. See: *Encyclopaedia Britannica*, 2002, heading: Sports/Golf, p. 151.

Dr J. Ayolt Brongers

November 17, 2007

* Corrected and added by Do Smit, November 2016